

AURLAND KOMMUNE

Rusmiddelpolitisk handlingsplan 2016-2020

(Foto: Bjørn Andresen, Statens Vegvesen)

Vedteken i KS-sak 049/16 i møte 09.06.16

Innhold

1. INNLEIING	4
1.1 LOVGIVING	4
1.2 ARBEID MED PLANEN	4
1.3 MANDAT	4
2. ORGANISERING AV RUSARBEID I KOMMUNEN	5
OPPNÅDDE MÅL:	5
3. VURDERING AV RUSMIDDELSITUASJONEN	5
3.1 RUSMIDDELSITUASJONEN I NOREG	6
3.2 RUSMIDDELSITUASJONEN I AURLAND	8
4. MÅL OG STRATEGI	8
4.1 NASJONALE MÅL OG STRATEGI	8
4.2 KOMMUNEN SINE MÅL OG STRATEGI	10
4.3 FØREBYGGANDE TILTAK	10
4.4 BEHANDLANDE OG OPPFØLGJANDE TILTAK	11
4.5 REGULERANDE TILTAK	11
5. TILTAK	11
5.1 EKSISTERANDE TILTAK:	11
5.2 NYE TILTAK: FELLES	15
6. OPPFØLGING OG REHABILITERING AV RUSMIDDELBRUKARAR	16
7. SAL – OG SKJENKELØYVE FOR ALKOHOLHALDIG DRIKK	17
8. GJENNOMFØRING OG OPPFØLGING AV PLANEN	19
VEDLEGG 1.	20
VEDLEGG 2.	22

Forord

Førebygging og tidleg intervensjon skal bidra til å hindra at rusmiddelproblem oppstår og utviklar seg. Dette oppnår ein blant anna:

- gjennom kommunen sin forvaltning av alkohollova
- å sikra barn og unge gode oppvekstvilkår
- å sikra at tenester har handlingskompetanse til å oppdaga og følgje opp barn, unge, vaksne og eldre med byrjande rusmiddelproblem.

Aktørane i dette arbeidet er blant anna kommunen sine politikarar og administrasjon, skule, helsestasjon med jordmor og helsesøster, ruskonsulent, utekontakt, politi, næringsliv og fastlege. Frivillige organisasjonar har og ein sentral rolle, og bør inngå i eit samarbeid med kommunen der det er naturleg og formålstenleg.

1. INNLEIING

1.1 LOVGIVING

Lovgivinga set rårer for rusmiddelpolitikken, og kommunen er pålagt å løyse ei rekkje oppgåver etter ulike lover:

- Lov om omsetning av alkoholholdig drikk m.v (alkoholloven)
- Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester
- Lov om barnevernstjenester
- Lov om vern mot smittsame sjukdommer
- Lov om psykisk helsevern
- Lov om folkehelsearbeid
- Lov om pasient- og brukerrettigheter
- Lov om kommunale krisesentertilbod (krisesenterlova)
- Forskriftene for sal og skjenking av alkohol
- Forskrift om vaktvirksomhet (vaktvirksomhetsforskriften)

1.2 ARBEID MED PLANEN

Ruspolitisk handlingsplan for Aurland kommune skal reviderast. Utval for omsorg, oppvekst og kultur (OOK) har vedteke i sak 005/16 revisjon av ruspolitisk handlingsplan for perioden 2016 – 2020. Rådmannen har sett ned ei prosjektgruppe som er samansett slik: Rusmiddelkonsulent May Britt Martinsen, (leiar) folkehelsekoordinator Hallgeir Høydal, rådgjevar Eli Johanne Ohnstad og ungdomsleiar Anita Lærum. I tillegg har Ingunn B. Skjerdal delteke på møta.

Prosjektansvarleg: ass. rådmann Norunn Haugen. Styringsgruppa i prosjektet er utval for omsorg, oppvekst og kultur.

Rusførebyggjande handlingsplan er forankra i både i kommunedelplan for helse og omsorg, og i kommunedelplan for fysisk aktivitet og folkehelse. Tiltak skal innarbeidast i kommuneplanen sin handlingsdel med finansiering i økonomiplan.

1.3 MANDAT

OOK-005/16 Vedtak:

1. Aurland kommune set i gang revisjon av rusmiddelpolitisk handlingsplan for perioden 2016-2020. Planen skal syne korleis Aurland kommune sin skjenkepolitikk balanserer næringsinteresser og helsepolitiske omsyn.

2. Endeleg plan skal leggst fram for kommunestyret til godkjenning 9.juni 2016.

Rådmannen er prosjektansvarleg og utval for omsorg, oppvekst, og kultur (OOK) er styringsgruppe i prosjektet. Prosjektansvarleg skal rådføre seg med styringsgruppa om vegval i prosjektet. Rådmannen oppnemner ei tverrfagleg prosjektgruppe og ein prosjektleiar for prosjektet. Prosjektleiar rapporterer til prosjektansvarleg i prosjektet

Samrøystes

2. ORGANISERING AV RUSARBEID I KOMMUNEN

OPPNÅDDE MÅL:

- I førre periode av planen (2013-2015) har Aurland kommune tilsett rusmiddelkonsulent i fast stilling.
- Gjennomført Ungdata undersøking på ungdomsskulenivå.
- Det er har søkt på prosjektmidlar hjå Fylkesmannen til treningskontakt. Har gitt tilbod om treningskontakt frå 2014 til brukarar.
- Har oppretta eit interkommunalt samarbeid med Lærdal i høve treningskontakt og aktivitet på dagtid.
- Har fått på plass gode samarbeidsrutinar med partnarar innanfor eigen organisasjon og eksterne samarbeidspartnarar.

Stillinga som ruskonsulent er f.t organisert under NAV, men vil frå 01.05.16 vere ein del av Helse og førebygging.

Ruskonsulentens sitt arbeidsområde:

- Førebyggjande arbeid
- Oppfølging av kronisk sjuke brukarar
- Lågterskeltilbod til nye brukarar
- Ettervern
- Rettleiing til andre instansar i kommunen
- Kontakt med pårørande til rusmisbrukarane
- Utvikling og drift av aktivitetstilbod til brukarar

Ruskonsulenten har samarbeid både innanfor eigen organisasjon, samt eksterne partnarar.

1.linjetenesta: Psykiatrisk sjukepleiar, legane, NAV, helsestasjon, barnevernet, tannhelsetenesta og politiet

2.linjetenesta: Indre Sogn psykiatrisenter og behandlingstjenestestasjonar

Ruskonsulenten har samarbeid med kriminalomsorgen (KIF) Region Vest. Kriminalomsorgen skal gjennomføre varetektsfengsling og straffereaksjonar på ein anna måte som er betryggjande for samfunnet og som motverker straffbare handlingar. Det skal leggast til rette for at lovbrøytarar kan gjere ein eigen innsats for å endre sitt kriminelle handlingsmønster.

3. VURDERING AV RUSMIDDELSITUASJONEN

Rusmidlar - definisjon:

Tradisjonelt er rusmidlar definert slik: Stoff som ved inntak straks gir ei kjensle av velvære, samtidig som konsentrasjon, hukommelse og andre hjernefunksjonar vert svekka. Ein blir meir impulsiv og evna til å gjere ein kritisk vurdering avtek. Rus er eit teikn på ein mental og fysisk tilstand som

oppstår etter inntak av eitt eller fleire rusmidlar. Gjentatt rusmiddelbruk kan føra til at ein blir avhengig.

Grunnleggjande fakta om alkohol og anna rusmiddel:

Alkohol er ei legal vare som kan omsetjast lovleg, men som likevel har sine skadeverknader.

Samfunnet sine utfordringar er å finna måtar å omsetja og påverke bruksmønsteret av alkohol slik at ein så langt mogeleg reduserer skadeverknadane. Det handlar om bruk kontra problembruk.

Narkotika er ei illegal vare.

Tiltak mot bruk og tiltak for rehabilitering får følgeleg ein annan karakter enn ved alkohol. Rapportar og statistikk tilseier at omfanget av narkotikabruk har flata ut, medan alkoholmisbruk har auka. Dei negative konsekvensane av alkoholmisbruken er av den grunn større i omfang. Førebyggjande tiltaka i forhold til misbruk av alkohol, og bruk av narkotika, er prinsipielt mykje likt.

3.1 RUSMIDDELSITUASJONEN I NOREG

Forskning viser at bruk av alkohol og narkotika bør sjåast i samanheng. Undersøkingar viser dessutan at blandingsmisbruk av fleire rusmidlar samstundes er mest utbreidd, mellom anna fordi tidleg alkoholdebut aukar risikoen for bruk av narkotika.

Alkohol.

Rapport frå Statens institutt for rusmiddelforskning(SIRUS) viser mellom anna at menn drikk oftare enn kvinner, og kjønna drikk og ulike typar alkohol. Blant kvinnene består 60 % av alkoholforbruk av vin, 26 % av øl, 9 % brennevin og 5% rusbrus. Når det gjaldt alkoholforbruk blant menn består det av 54 % Øl, 27% vin, 18% brennevin og 1% rusbrus. Dei som er 45 år og eldre drikk oftare enn dei som er yngre, men dei yngre er oftare rusa.

Alkoholomsetninga per innbyggjar i Noreg har i mange år vore mellom dei lågaste i Europa, men nordmenn har eit aukande forbruk dei seinare åra. Sal av vin og øl aukar mest. Størsteparten av alkoholforbruket kjem frå lovleg innanlands omsetnad, dvs. alkohol som er seld gjennom vinmonopolutsal, daglegvarer og skjenkestader med løyve for sal av alkoholhaldig drikk. Det uregistrerte forbruket vert stipulert til 25-30 % av totalforbruket. Uregistrert alkoholforbruk omfattar både lovleg og ulovleg alkohol, det kan vere taxfree, grensehandel, smuglevarer og heimebrygging, (statistikk frå Statens institutt for rusmiddelforskning SIRUS av 2011).

Når det gjeld drikkemønsteret i Noreg er det mykje som tyder på at den kontinentale drikkekulturen med vin til maten i vekene, kjem i tillegg til vår nordiske drikkemønster i helgane. Innføring av pappvin har og bidrege til høgre forbruk. Det er færre som aldri drikk alkohol. Det medfører at den som vel å ikkje drikka, lettare skil seg ut.

Statistikk frå dødsårsaksregisteret viser at ca 400 personer alkoholrelaterte dødsfall årleg i Norge. Her går det fram det at dei viktigaste alkoholrelaterte dødsårsakene er psykisk lidning og adferdsforstyrrelse av alkohol/akutt forgifting og alkoholisk cirrose. Dei fleste slike dødsfall skjer etter 45 år.

Tall sjukehusinnleggelsar som skyldast alkohol har økt betrakteleg dei seinare åra, noko over 6000 årlig på landsbasis.

Det er tidlegare fokusert mest på rusmisbruk blant ungdom og førebyggjande tiltak for ungdom, men rusmisbruk er eit alvorleg problem også i vaksne aldersgrupper. Foreldres bruk av alkohol og legale medikament påverker barn og ungdom i stor grad. Mange vaksne har vanskeleg for å sjå seg sjølv og sitt eige forbruk av alkohol og medikament som ein rollemodell for barn og unge i familie og nærmiljø.

Narkotika

I følgje SIRUS brukar dei kjelde som politiet og tollvesenet sitt beslag av ulike stoffer, dette fordi det er av naturlige grunnar er vanskeleg å registrere omsetning av narkotika slik vi har for alkohol, tobakk og legemiddel. Det Europeiske overvåkingssenteret for narkotika og narkotikamisbruk (EMCDDA) i samarbeid med Europol kom i 2013 med en analyse av utviklingen i det europesiske narkotikamarkedet der de trekker opp følgjande hovudpunkter (EMCDDA & Europol 2013)

- Det føregår en økende smmenblanding av markedet for heroin, kokain, cannabis og syntetiske stoffer.*
- Globalisering er en nøkkel for forandringer, og påvirker så vel strømmen av narkotika, tilgjengligheten og etterspørselen, og fører til et stadig mer dynamisk bevegleg narkotikamarked.*
- Internett er i ferd med å utvikle seg til en online markeds plass, og bidrar til den raske globale spredningen av nye trender ved å gjøre kommunikasjon enklere, og gi tilgang til kunnskap, ekspertise og logistikk.*
- Heroinproblemet framstår fortsatt som viktig, men en kombinasjon av tiltak med sikte på redusert tilførsel og etterspørsel synest å bidra til en nedgang.*
- Sentralstimulerende stoffer synest å få økt betydning ved at de operer på et marked der stoffene ofte brukes om hverandre.*
- Nye stoffer, som for eksempel syntetiske cannabinoider, kommer inn på markedet.*
- Cannabismarkedet karakteriseres av stor etterspørsel og bredde i produkter, produsenter og forsyningskilder. Innenlandsproduksjon øker i betydning og har forbindelser til volds- og annen kriminalitet.*

I dei seinare åra har det oppstått eit stadig aukande marknad for nye psykoaktive stoffer på internett. Desse nye stoffene omtalast gjerne som «legal highs» eller «design drugs».

(utdrag frå SIRUS undersøking)

Antall dødfall forårsaket av narkotika økte med 16 prosent frå 2013- 2014. Av dei 266 narkotikautløste dødsfallene i 2014, var 218 forårsaket av overdose. Fleste døde av heroin (34%)

Dopingsmidlar

Doping høyrer ikkje berre til idrettsarenaen. Stadig fleire unge tyr til dopingmidlar som ein snarveg for å endre utsjåande og / eller sjølvbilde. Mange kjem på denne måten i kontakt med anna rus og kriminalitet. Dette er i ferd med å utvikle seg til eit stort samfunnsproblem.

*”Vi mener en nøkkel i antidopingarbeidet er å nå ut med kunnskap til personer som møter ungdom i risikozonen. Gjennom lokal forankring og samarbeid med kommuner tror vi at vi kan oppnå resultat”
(Antidoping Norge, Anders Solheim)*

3.2 RUSMIDDELSITUASJONEN I AURLAND

Levevanar

Folkehelseprofilen er eit bidrag til kommunen sitt arbeid med å skaffe seg oversikt over helsetilstanden i befolkninga og kva for faktorar som kan påverkast. Personar med psykiske symptom og lidingar er lågare enn landsnivået, vurdert etter data frå folkehelse rapport.

I Aurland har det vore undersøking når det gjeld 8-10 klasse (utført 1999). Denne konkluderer med at det ikkje er store avvik når det gjeld ungdom i Aurland, sett i forhold til resten av landet.

På oppdrag frå Aurland kommune gjennomførte NOVA (Norsk institutt for forskning og oppvekst, velferd og aldring) og Kompetansesenter rus- region Vest Bergen (KoRus Vest Bergen) ein anonym spørjeundersøking på ungdomskulen ved Aurland barne – og ungdomskule 8. – 10. klasse i slutten av februar 2013.

Formålet med undersøkinga var å kunne få eit så eksakt grunnlag som mogeleg når gjeld ungdomen sine rusvanar. Grunnlagsmaterialet kan nyttast i utforming av ungdoms - og ruspolitikken. I det daglege vil dette vere eit godt verktøy i det førebyggjande arbeidet, retta mot ungdomen i kommunen.

På grunn av lågt tal elevar per klasse vart det gjort ei vurdering som tilsa å gjennomføra undersøkinga utan å ta med klassevariabelen.

Resultat:

Nøkkeltala frå undersøkinga viser eit positivt bilete av russytuasjonen blant ungdommane i Aurland kommune, dette samanlikna med landet elles. Det kan tyde på at det vert gjort mykje godt førebyggjande arbeid i form av haldningsskapande arbeid, og fokus på eit godt lokal miljø.

Undersøkinga viser vidare at det er områder ein bør ha større merksamd mot. Mellom anna auka fokus på, ukritisk bruk av nett og dataspel og haldningar knytt til bruk av motoriserte køyretøy i kombinasjon med alkohol.

Undersøkinga viser tydeleg at foreldra er viktigast som forbilde og rollemodell for ungdommane samanlikna med vener og særleg foreldra sine haldingar til rus og rusmidlar.

4. MÅL OG STRATEGI

4.1 NASJONALE MÅL OG STRATEGI

Regjeringa utformer rusmiddelpolitikken på nasjonalt nivå, og legg fram handlings- og strategiplaner. Nasjonale mål og strategiar varierer med ulike regjeringar, men der er likevel politisk einigheit om å redusere dei sosiale og helsemessige skadane av rusmiddelmissbruk.

Regjeringa la 13.11.15, fram Opptappingsplanen for rusfeltet (2016-2020) Prop.15 S (2015- 2016)

Proposisjonen (forslag til stortingsvedtak) omhandlar regjeringens opptappingsplan for rusfeltet, i perioden 2016 til og med 2020. Proposisjonen gir ein oversikt over dei framtidige hovedutfordringane og fastlegger både kortsiktige og langsiktige strategiar for å møte dei. Forslaga omhandlar tiltak som skal legge til rette for ein forbedra, forsterka, tverrsektoriell og samordna innsats overfor grupper som står i fare for eller er i ferd med å utvikle eller har lettare/ moderate rusproblem og for personar med alvorleg rusavhengigheit, samt deira pårørande. Regjeringa ynskjer ein heilskapleg opptappingsplan som tek føre seg dei tre innsatsområda: tidleg innsats, behandling, og ettervern/ oppfølgingstjenester.

Opptappingsplanen legger spesielt vekt på kommunens ansvar. Finansieringen fortsatt vil skje gjennom frie midlar, men at departementet vil følge opp arbeidet ved å etablere rapporteringsordningar som blant anna inkluderer årleg utredning av Brukarplan. Eit anna virkemiddel overfor kommunane er innføring samhandlingsreformens betalingsplikt også overfor ruspasientar.

Det er fyrste gongen at det vert lagt fram ein forpliktande plan for Stortinget der rusfeltet skal trappast opp med 2,4 milliardar dei neste fem åra. Saken er no til handsaming i Helse- og omsorgskomiteen med frist for innstilling 12.04.16.

I planen står det: « Vi skal bli flinkere til å oppdage og hjelpe tidlig, vi skal ha kortere ventetider og betre kvalitet i rusbehandlingen og vi skal sørge for god oppfølging etter behandling.»

«For mange begynner den aller tøffeste jobben når rusbehandlingen er over. Mange mangler en god bolig og har lite nettverk. Hjelpen de får er ofte dårlig koordinert. Da er veien tilbake til rusavhengighet kort. Derfor skal vi satse på bolig, arbeid og aktivitet og sørge for et mer helhetlig hjelpeapparat»

Regjeringa har utarbeidd St.meld. 30 som heiter «SE meg!» (2011-2012)En helhetlig rusmiddelpolitikk.

Regjeringa vil innanfor ein heilskapleg rusmiddelpolitikk leggja særleg vekt på fem område:

- Førebygging og tidleg innsats
- Samhandling – tenester som jobbar saman
- Auka kompetanse og betre kvalitet
- Hjelp til tungt avhengige – redusere overdosedødsfall
- Innsats for dei pårørande og mot passiv drikking

”Årsakene til at noen havner i rusavhengighet er sammensette. De er ofte sammenfallende med det som kan bidra til en vei ut av avhengighet og rusproblemer. Trygge oppvekstvilkår, barnehage og skole, bolig og arbeid er viktig for helse. (ST m. nr. 30)”

Det er gjennomført viktige reformer og tiltak med verknad for rusmiddelpolitikken. Utviklinga av alkohollova, opptappingsplan for psykisk helse, rusreforma, handlingsplan mot fattigdom, NAV- reforma og

samhandlingsreforma er nokre eksempel. For å lykkast med å redusere rusproblema i samfunnet, må fleire sektorar bidra. Regjeringa vil tydeleggjere vårt felles ansvar for ein heilskapleg og balansert rusmiddelpolitikk.

4.2 KOMMUNEN SINE MÅL OG STRATEGI

Mål

Overordna målsetting

Ruspolitisk handlingsplan skal vere eit verktøy for politiske organ, Kommuneadministrasjonen og tenesteeiningane for å kunne føre ein ruspolitikk i samsvar med dei nasjonale mål.

Det overordna målet til Aurland kommune innan rusrelaterte tenester er å leggja til rette for eit individuelt tilpassa tenestetilbod. Innanfor rusfeltet betyr det at arbeidet må vera heilskapeleg med førebygging, behandling og rehabilitering som mål.

Ut i frå Aurland kommune sin overordna målsetting kan arbeidet delast inn i ulike innsatsområde:

4.3 FØREBYGGANDE TILTAK

Førebyggjande tiltak er spesielt retta mot barn og unge.

Visjon:

Befolkninga i Aurland skal ta avstand frå:

- Å gi alkohol til mindreårige
- Å blande alkohol og idrett
- Alkohol under graviditet
- Alkohol/ illegale rusmiddel og motorisert køyring
- Alle former for narkotiske stoff

Foreldre og andre vaksenpersonar i Aurland skal:

- La vere å sende alkohol med barna på fest
- La vere å gi eller kjøpe alkohol til barn under 18 år
- Vere medviten sin rolle som forbilde og rollemodell, og at haldningar til rus vert skapt i heimen

Fagpersonar og tilsette i kommunen skal:

- Auke fokus på brukarmedverknad
- betre ivaretaking av barn og pårørande
- legge til rette for god intern og ekstern samhandling.

Mål:

- Foreldre skal være trygge og tydelege i foreldrerolla
- Legge til rette arenaer for fysisk aktivitet og samvær for alle
- Barn og unge skal ha tryggleik, tilhøyr og trivsel. Dei skal ta dei rette vala, og stå for dei vala ein tek
- Risikoutsette barn og unge skal identifiserast i ein tidleg fase, slik at riktige og koordinerte tiltak vert i verksett til rett tid.

Strategi:

- Drive godt helsefremjande og førebyggjande arbeid frå barnehage til og med vidaregåande skule.

- Styrke og tydeleggjera samhandling mellom ulike faggrupper
- Opprette ei tverrfagleg gruppe
- Fokus på fysisk aktivitet

4.4 BEHANDLANDE OG OPPFØLGJANDE TILTAK

Visjon:

- Ha ein god kompetanse og kapasitet til å hjelpe rusmiddelmissbrukarar
- Ha ein oversikt over kva tilbod, tiltak som er i kommunen, nabokommunar og elles i landet

Mål:

Rusmiddelmissbrukarar skal få individuelt tilpassa og koordinerte tenester for å oppnå best mogleg livskvalitet, og bistand for å komme ut av rusmiddelmissbruk

Strategi:

- Etablere lågterskeltilbod
- Opprette fast stilling som treningskontakt i kommunen
- Oppretta frisklivssentral i kommunen
- Fokus på å utvikla betre samhandling mellom kommunale einingar og fagfunksjonar og med andre samarbeidspartnarar frå offentlege og private verksemder, samt frivillige lag og organisasjonar.
- kompetanseutvikling

4.5 REGULERANDE TILTAK

Visjon:

Aurland kommune skal:

- Ha ein opningstid for skjenking av alkohol som er lik for alle løyvehavarane i kommunen
- Føra ein streng kontroll med skjenke – og salsløyva

Mål:

Aurland kommune skal ha ein restriktiv haldning ved tildeling av sals- og skjenkeløyve, og utføra kontroll i samsvar med regelverket.

Strategi:

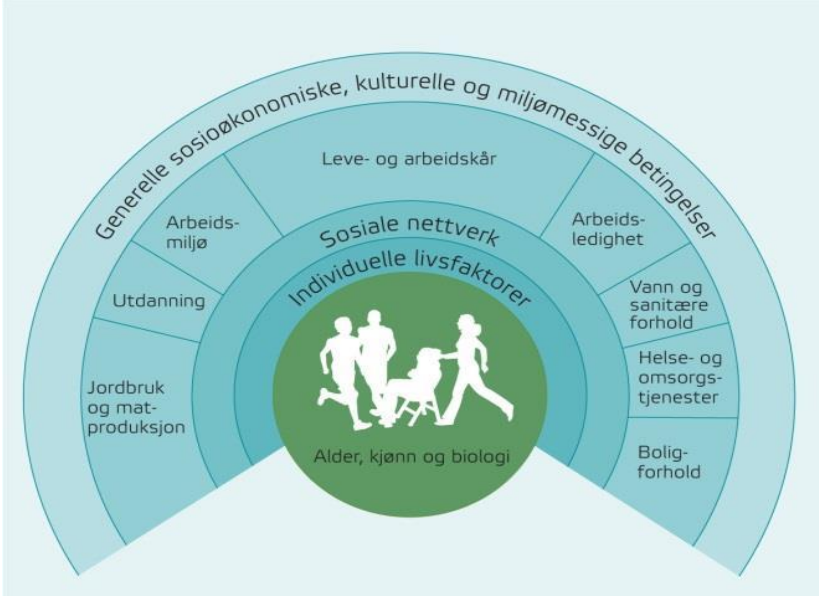
- Å stimulera lag og organisasjonar, einskildpersonar og institusjonar til å driva edruskapsfremjande arbeid
- Å føra ein kritisk sals- og skjenkeløyvepolitikk og å føra streng kontroll med dei løyva som vert gjeve
- Ha tydelege sanksjonar for brot på retningslinene.

5. TILTAK

5.1 EKSISTERANDE TILTAK:

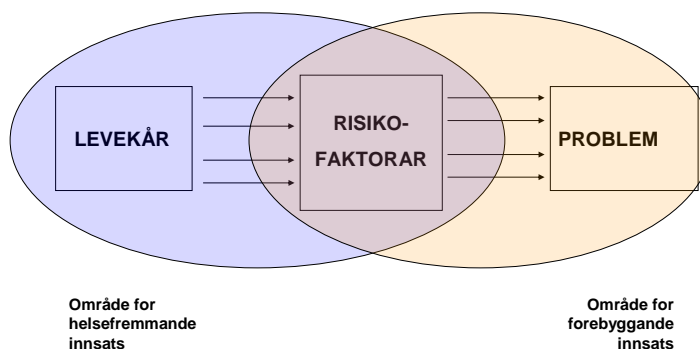
	Omtale:
Ungdomsklubben:	Ungdomsklubben er ein arena for sosial og kulturell samhandling for ungdommen. Aurland kommune har i dag eit tilbod ungdomar opp til 18 år. Hovudmomenta:

	<ul style="list-style-type: none"> - Arena der ungdomen møter vaksne personar som er trygge på seg sjølv, og som er gode rollemodellar - Dei vaksne er tilretteleggjarar og pådrivarar for aktivitet og utvikling - Møteplass, der ungdom deltek på eigne premiss og møter andre på eigen alder i sosialt fellesskap - Klubben er ein treningsarena for sosial læring, der ansvar og deltaking kan gi trivsel og auka sjølvtilitt.
Nattvandring:	<p>Starta opp i Aurland, våren 2001. Sesong frå mai til september. Eige styre der ungdomsleiar er sekretær.</p> <p>Mål: Gjera ein innsats for å redusera rusbruk, hærverk og vald blant ungdomen i det offentlege rom.</p>
MOT –kommune	<p>MOT ved ABU vart iverksett 2008, og fungerer godt. Alle klassane føl oppsett program frå MOT.</p> <p>Visjon: Handlar om å skape varme og trygge oppvekstmiljø. Bevisstgjera ungdom til å ta eigne val som gjer at dei meistrar livet, styrke ungdomens mot til å ta vare på seg sjølv og andre og drive haldningsskapande arbeid med fokus på verdiar, val og tru på eigne krefter. Grunnverdiane handlar om mot til å leva, mot til å bry seg og mot til å seia nei.</p>
Musikk - og kulturskulen	<p>Musikk- og kulturskulen er eit frivillig tilbod for alle innbyggjarar i Aurland kommune, born og vaksne. Føremålet med tenesta er at born og unge skal få høve til å utvikla dei kunstnarlege og kreative evnene sine. For å oppnå dette vil vi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gje høve til musikalsk utvikling hjå barnehageborn. • Gje tilbod om gruppeundervisning på grunnivå i musikk og andre fag/disiplinar som kjem inn under AMK sitt arbeidsfelt. • Gje tilbod om vidaregåande opplæring, individuelt eller i gruppe, til elevar over grunnivå. • Støtte og leggja til rette for vaksenopplæring innan musikk og kultur. • Stimulera til at born og unge får eit aktivt tilhøve til musikk og andre kunstformer, t.d. som støttespelarar for skulane. • Vera ein kulturberar i lokalmiljøet.
Kyrkja	Aktiv haldningsskapande arbeid ut mot barn og unge
Helsesøster	<p><u>Helsestasjon:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Rus er fast tema ved 1. svangerskaps-konsultasjon hjå jordmor, og temaet vert omsnakka på helsestasjon når borna vert kalla inn til konsultasjon frå 0 til 5 års-alderen. • Helsestasjon melder til barnevernet dersom dei avdekker rusmiddelproblem i samband

	<p>med konsultasjon hjå jordmor, lege eller helsesøster(Helsepersonellova § 33)</p> <p><u>Skulehelsetenesta:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Er inne i 2. klasse, der ein har samtale med foreldre om røyk og rus på indikasjon (oppfølging frå førskulekontakt.) • 7- 10.klasse, samtale med ungdomane om røyk og rus og korleis det påverkar kroppen over kort og lengre tid. Helsesyster gir heile vegen tilbod om individuell oppfølging • FRI er eit treårig skuleprogram for ungdomsskulen. Programmet handlar først og fremst om tobakk, men metodane du lærer kan brukast på fleire livsstilsområder. • Tverrfagleg intervensjon er mulig når ungdom i grunnskulen ruser seg.
Folkehelse-koordinator	<p>Folkehelselova skal sikre at kommunar, fylkeskommunar og statleg helsemyndigheit har oversikt over helsetilstanden, set i verk tiltak og samordnar verksemda si i folkehelsearbeidet på forsvarleg vis. Lova skal legge til rette for eit langsiktig og systematisk folkehelsearbeid.</p> <p>Nedanfor er det kopi av Whitehead og Dalgren sin opphavslege modell , og som er svært mykje nytta for å forklare ulike faktorar som påverkar folkehelsa og den sosiale fordelinga av den. Den er seinare vidareutvikla og har fått med påvirkningsfaktorar for psykisk helse og trivsel.</p> <p>Folkehelse gjeld oss alle. Det byrjar før me vert fødd (under svangerskapet) til etter at me har gått bort (sorg og meistring hjå etterlatne). Folkehelseperspektivet gjer seg gjeldande i alle fasar av livet, og er ein del av nesten alt me gjer. Folkehelsearbeid rettar seg mot så vel helsefremming, som førebygging, tidleg intervensjon, og i arbeidet med sjukdom og andre helserelaterte problem (behandling og rehabilitering). Helsefremjing er noko av det viktigaste, og samfunnsøkonomisk mest lønsame me kan drive med i eit lokalsamfunn.</p>

Helsefremming kan seiast å rette seg mot samanhenger mellom samfunnsutvikling, ålmenne levekår, og sjansen for at det oppstår risikofaktorar som fører til utvikling av uhelse. Ut frå dette perspektivet kan helsefremjing sjåast som eit tidlegare stadiet enn førebygging. Førebygging kan seiast å rette seg mot samanhenger mellom risikofaktorar for uhelse og at problem oppstår (sjå figuren under).

Rusførebygging blir forankra som ein del av folkehelsearbeidet og dette blir innarbeidd i alle overordna planar og verksemdplanar. Konkrete helseframjande tiltak må innarbeidast i handlingsplanar og budsjett.

Etter NOU 1991: 10

NAV

NAV har tett samarbeid med ruskonsulenten i høve dei sakene der ein har felles brukar. NAV vil vere ein viktig samarbeidspartnar i høve treningskontakt ordninga.

NAV skal melde bekymring til barnevernstenesta dersom dei kjem i kontakt med foreldre som har rusmiddelproblem, jf. lov om sosiale tenester

NAV samarbeider med, og yter bistand til, arbeidsgjevarar og tilsette slik at sjukmeldte med rusproblem kan koma tilbake til jobben sin. NAV deltek på dialogmøte 1 dersom det er ynskjeleg og har ansvar for å kalle inn til dialogmøte 2 ved behov. Dei disponerer tiltak som arbeidsretta rehabilitering og tilretteleggingstilskot m.m.

Inntektssikring

Dersom det er dokumentert at rusbruken, under behandling, medfører helseproblem for personen, fysisk eller psykisk, kan vedkomande ha rett til sjukepengar eller arbeidsavklaringspengar. Andre kan ha rett på økonomisk stønad til livsopphald. Det gjeld personar som ikkje kan sørge for seg sjølv gjennom arbeid eller ved å gjere gjeldande andre rettar som t.d. trygdeytningar. Sosialhjelp vert ytt ut frå behovsvurdering og skal sikre livsnødvendige ting som mat, straum og bustad.

Barnevernet	<p>Aurland har interkommunalt samarbeid når det gjeld barnevern med Lærdal kommune. Aurland er vertskommune.</p> <p>Barnevernstenesta skal sikre barn og barnefamiliar rett hjelp til rett tid. Vidare skal tenesta bidra til at born og unge får trygge oppvekstvilkår.</p> <p>Barnevernstenesta samarbeider med andre delar av det offentlege hjelpeapparatet. Tenesta vert gjeve til barn frå 0 – 18 år. I spesielle tilfelle, der ungdomen sjølv ynskjer det, kan tiltak vare fram til 23 år.</p> <p>Hovudregelen er at tilsette eller andre, som er bekymra for born sin omsorgssituasjon, melder til barnevernet, og at det er barnevernet si oppgåve å vurdere bekymringa, og om hjelp er naudsynt.</p>
Politiet	<p>Aurland Lensmannskontor ynskjer ein meir offensiv rolle i det førebyggjande arbeidet. Dette inneber samarbeid gjennom politirådet i Aurland, skule- og barnehagar i kommunen, ruskonsulenten, NAV og barnevern, ungdomsklubben, natteravnarane. I tillegg samarbeid med Aurland kommune gjennom programmet MOT og innmot enkeltindevid</p>
Politiråd	<p>I 2013 oppretta Aurland kommune politiråd. Målet er å gjera Aurland til ein trygg og god kommune gjennom å bidra til eit godt oppvekstmiljø for born og unge, redusera kriminalitet og rusbruk, og å auka trafikktryggleik og betre trafikkulturen</p>

5.2 NYE TILTAK: FELLES

	Omtale
Kartlegging	Gjennomføra Ungdata- undersøking. (våren 2016) Brukarplan kartlegging (våren 2017).
Aktivitetstilbod	Arbeide for å få treningskontakt som fast stilling i Aurland kommune gjerne i samanheng med oppretting av ein Frisklivssentral. Dette for å utvikle vidare det allereie godt fungerande tilbodet som er i dag. Målsettinga er å leggja til rette for tilpassa fysisk aktivitet for personar med særskilde behov, noko vi ser har førebyggjande effekt.
Tverrfagleg samarbeid/ oppretting av tverrfagleg gruppe	<p>Sikte på å auke fagpersonell sin kompetanse for å oppdage problem i ei tidleg fase. Det skal difor opprettast ei tverrfagleg gruppe, som møtast jamleg, der leiar av Helse- og førebygging har ansvar for mottak av saker og innkalling.</p> <p>Denne gruppa bør setjast saman slik: Ruskonsulent, barnevern, helsesøster, skule, ungdomsleiar og politiet.</p> <p>Gruppa har mandat til å knyta til seg andre fagpersonar.</p>
Tilgang til alkohol	Nulltoleranse når det gjeld alkohol på idretts- arrangement og andre arrangement, som er retta

	<p>mot barn og unge, i regi av Aurland kommune og lag og organisasjonar. I tillegg opplæring av skjenkepersonell. Tilbod om gratis opplæring/kunnskapsprøve for alle som skjenker/sel alkohol. Jobbe for eit trygt og triveleg uteliv for alle.</p>
Folkehelseperspektivet:	<p>I eit folkehelsepolitisk og ruspolitisk perspektiv vil eit viktig tiltak vere å få redusert eller fjerna grunnleggjande årsaker til at rusmisbruk oppstår. Årsakene til rusmisbruk kan vere mange og samansette, og bruk av rus som fører til misbruk byrjar gjerne tidleg.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Generell tidleg merksemd og informasjon om risiko og farar ved bruk av rusmiddel • Førbyggjande aktivitet, fysisk og psykisk positiv stimulans som reduserer risikoen for bruk og misbruk • Spesifikk oppfølging av grupper og individ med høgare risiko, aldersspesifikk risiko • Merksemd på vegring og fråfall i skulesamanheng, sosial ekskludering og utestenging • Arbeid og aktivitet, sosial inkludering, • Tilrettelagde arbeidsplassar
Frisklivssentral	<p>Frisklivssentral er ein kommunal helsefremmande og førbyggjande helseteneste. Målgruppa er dei som har økt risiko for, eller som har utvikla sjukdom og treng oppfølging av helsepersonell til å endre levevaner og meistra sjukdom.</p> <p>Frisklivssentral er ein tverrfagleg teneste. Ein Frisklivssentral har oversikt over lokale lågterskeltilbod og samarbeider med ein rekke andre offentlege, private og frivillige aktørar. Målet er å styrke deltakaranes helse, livskvalitet og mestring av helseplager og sjukdom.</p>

6. OPPFØLGING OG REHABILITERING AV RUSMIDDELBRUKARAR

Aurland kommunen har ansvar for å hjelpa den einskilde til å koma vekk frå uheldig bruk av alkohol og andre rusmidlar. Kommunen har også ansvar for å gi råd, rettleiing og hjelp til vedkommandes familie. Dette i følgje lov om kommunale helse og omsorgstenestelova.

Aurland kommune har tilsett rusmiddelkonsulent i prosjektstilling som i lag med samarbeidspartnarar som NAV, psykiatrisk sjukepleiar, og skal sørge for å gi eit heilskapleg tenestetilbod til kvar enkelte brukar.

Arbeidsmetode:

- Motiverande samtalar
- Mental og kognitiv tenking
- Fokus på fysisk aktivitet

Oppfølging kan bestå av:

Individuelle samtalar, vitjing i heimen, råd, rettleiing, motivasjonsamtalar og tett oppfølging av den enkelte brukar. Det kan vere kartlegging av (behandlings) behov, kartlegging av bruk av rusmidlar, utgreiing av somatisk helsetilstand. Det kan vere par- samtalar, barn- og pårørande arbeid, hjelp til søknad om opphald på psykiatrisk/ rus institusjon, oppfølging før, under og etter innlegging i institusjon.

I tillegg kan det vere trong for rettleiing til for eksempel legebesøk, NAV, arbeid/ arbeidstrening og skule/studie.

- Lågterskeltilbod
- Utarbeiding av oppfølgings- og samarbeidsrutinar på systemnivå
- Legge til rette for eit individuelt tilpassa tenestetilbod og oppfølging for kvar enkelt person som har eit skadeleg bruk av rusmidlar
- Sette fokus på førebyggjande tiltak
- Samarbeid med psykiatrisk sjukepleiar, sidan rus og psykiatri ofte heng tett saman
- Tilrettelegging av individuell plan og oppretta ansvarsgruppe for dei som har behov og ynskje om det.

Ruskonsulenten ynskjer og å vere ein samarbeidspartnar, dette for å kartlegge utfordringar, behov og tiltak.

7. SAL – OG SKJENKELØYVE FOR ALKOHOLHALDIG DRIKK

Salsløyve – Alkoholova § 3:

Med sal av alkoholhaldig drikk meinast overdraging av drikk med inntil 4.75 volumprosent alkohol – til forbrukar mot vederlag for drikking utanfor salsstaden. Sal kan berre gjevast på grunnlag av løyve og slikt mynde ligg til kommunestyret. Kommunestyret har vidaredelegert til utval for omsorg, oppvekst og kultur, jf. K- sak 152/12. Generelt løyve kan gjevast for periodar inntil 4 år.

Skjenkeløyve – Alkoholova § 4

Med skjenking meinast sal av alkoholhaldig drikk for drikking på staden. Skjenking skal berre skje på grunnlag av løyve og slik mynde ligg til kommunestyret. Kommunestyret har vidaredelegert til utval for omsorg, oppvekst og kultur, jf. K- sak 152/12. Generelt løyve kan gjevast for periodar inntil 4 år.

Kommunen har med heimel i alkoholova ansvar for kontroll med utøving av kommunale sals- og skjenkeløyve.

Den kommunale kontrollen med sals- og skjenkeløyve er avgjerande for ein god alkoholpolitikk. Kontrollen med korleis løyvet blir brukt, er svært ofte eit effektivt verkemiddel mot dei vanlegaste problema rundt alkoholomsetning, slik som overskjenking, vald og fyll på offentlege stader.

I følgje kommunen sitt delegasjonsreglement har Utval for omsorg, oppvekst og kultur fått delegert mynde å tilbakekalla sals- og skjenkeløyve, jf. lova § 1-8, mens det er delegert til rådmannen å gje åtvaring ved brot på lova eller forskrift som vert avdekkja ved kontrollar.

Aurland kommune har inngått avtale med Trygg 24 om gjennomføring av kontrollar i kommunen.

Skjenkereglar:	Kommunen har ingen tak når det gjeld tal sals- og skjenkeløyve. Kommunen har vedteke utvida sals- og skjenketider, sett i forhold til det som er normaltider i lova.
----------------	--

	<p>Verksemder som har løyve til å skjenkje brennevin, kan skjenke på heile sitt skjenkeområde – både inne og ute.</p> <p>Kommunen vil ikkje gje løyve til alkoholservering ved:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Stader som er spesielt retta mot barn - Idrettsarrangement <p>Ved utleige av kommunale bygg, der det skal serverast/skjenkast alkohol, vert det krevd løyve.</p>
Kontrollmyndet:	<p>Kontroll skal mellom anna:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Føre tilsyn med at løyvehavarane følgjer alkohollova, vilkåra i løyvet. Kontrollørane i kommunen bør først og fremst leggja vekt på å kontrollera: <ul style="list-style-type: none"> o sals – og skjenketidene o aldersgrensereglane o om det blir selt eller skjenkt til tydeleg rusa personar - rettleia løyvehavarane om føresegnene i alkohollova og eventuelle lokale forskrifter - leggja grunnlag for sanksjonar, t.d. inndraging, dersom lov, vilkår eller retningslinjer blir brotne
Salstider: (jf. alkohollova § 3-7 og kommunalt vedtak	<ul style="list-style-type: none"> - På vanlege kvardagar mellom kl. 08.00 og kl. 20.00 - På dagar før sun- og helgedagar skal salet slutta kl. 18.00, med unntak av dagen før Kristi Himmelfartsdag. - Påske-, pinse-, jul- og nyårsaftan mellom kl. 09.00 og kl. 15.00 - Sal og utlevering av drikk som nemnt i første ledd skal ikkje skje på sun- og helgedagar, 1. og 17. mai. -
Skjenketider:	<ul style="list-style-type: none"> - Den generelle skjenketida for brennevin i Aurland kommune vert sett til kl. 01.00. - Den generelle skjenketida for øl og vin vert fastsett til kl. 02.00. - Den generelle skjenketida for skjenking ute vert fastsett til kl. 01.00. <p>Dersom opningstida for eit særskilt høve vert utvida til etter kl. 01.00 får rådmannen fullmakt til å gje skjenkeløyve for øl, vin og brennevin til det same høve.</p>

8. GJENNOMFØRING OG OPPFØLGING AV PLANEN

	Ansvar	2016	2017	2018	2019	2020	Kommentar:
Kompetansebehov	Rådmannen	Innanfor gjeldande budsjett					
Oppretting av tverrfagleg gruppe	Rådmannen	2016					Utvikla ein samarbeidsarena mellom skule, helsesystem, barnevern, politi, ungdomsleiar og ruskonsulent. Leiar for helse og førebyggjande har ansvar for å kalla inn.
Oppretting av stilling som treningskontakt	Rådmannen og NAV		Budsjett/ ev. pr. midlar				Målsetting er å legge til rette for fysisk aktivitet for personer med særskilte behov. Søke om prosjektmidlar hjå Fylkesmannen, Frisklivssentral
Evaluering og revisjon av handlingsplanen	Rådmannen og helse – og førebyggjande				Innan des. månad		
Oppretting av frisklivssentral	Rådmannen					Innan 2020	

Aktuelle nettstader:

www.lovdata.no

www.tiltak.no

www.helsedirektoratet.no

www.forebygging.no

www.fhi.no

VEDLEGG 1.

<p>Ambulerande skjenkeløyve – alkoholova § 4-5:</p>	<p>Løyve til skjenking av brennevin, vin og øl i slutta lag. Med slutta lag meinast at det allereie før skjenkinga startar, er danna ein slutta krets av personar, som samlast for eit bestemt føremål i eit bestemt lokale på skjenkestaden. Det er ikkje tilstrekkeleg at ein før skjenkinga har skrive seg på ei liste eller kjøpt billetter.</p> <p>Dersom det oppstår tvil, må kommunen avgjere om eit selskap kan reknast som slutta lag etter alkoholova sin forstand.</p> <p>Ved løyve til ambulerande skjenking skal det peikast ut ein styrar som er ansvarleg for løyvet jf. 1-7 c første ledd. Det er ikkje krav om bestått kunnskapsprøve. Det er heller ikkje krav om at det skal hentast inn uttale frå politiet og NAV før løyvet vert gitt.</p>
<p>Serverings- og drikkeforbod § 8-9</p>	<p>Det er forbod mot å drikke eller servere alkohol med mindre det føreligg løyve til dette, sjølv om det skjer utan vederlag:</p> <ul style="list-style-type: none">- i lokale der det blir drive serveringsverksemd- lokale som til vanleg er ålment tilgjengeleg for det offentlege- i forsamlingslokale eller andre felleslokale- på anna stad der offentleg møter, fester, utstillingar eller andre tilstellingar finn stad- på gate, torg, veg, i park eller på anna offentleg plass- på skip, fly, tog, buss eller annan innanriks transportmiddel for ålmenta. <p>På stader som nemnd i første ledd, må heller ikkje eigar eller annan ansvarleg oppbevare, servere eller tillate servering eller drikking av alkohol</p> <p>Forbodet mot drikking og servering av alkohol i lokale som nemnd i første ledd nr. 1,2 og 3 gjeld ikkje når eigar, leiar, drivar eller tilsett disponerer lokala til eige bruk i slutta lag.</p> <p>Forbodet mot drikking og servering av alkohol i lokale som nemnd i nr. 2 og 3 gjeld heller ikkje når lokalet vert leigd eller lånt ut til privatperson for ein enkelt bestemt anledning til slutta lag.</p>
<p>Alkoholservering utan løyve § 8-9 3. ledd</p>	<p>Privatpersonar som leigar/låner eit lokale kan servere alkohol ved særskilt løyve eller slutta lag. Lova sitt utgangspunkt er at all servering av alkohol mot vederlag krev løyve, medan servering utan vederlag normalt er tillat utan løyve.</p> <p>Det er berre tilgang til alkoholservering utan løyve ved slike private arrangement når utleigar /lånar eller hans /hennar representantar ikkje er involverte i arrangementet på nokon anna måte enn å stille lokalet til rådvelde, og der leigetakar bringar med sine eigne drikkevarer.</p> <p>Dersom utleigar/ utlånar står for innkjøp eller servering av mat eller drikke, vil det krevje løyve, sjølv om dette blir gjort utan</p>

	<p>vederlag. Det krev også løyve dersom eit utanforståande firma står for innkjøp eller servering av både mat og alkohol. For at alkoholservering skal kunne skje utan løyve må dei alkoholhaldige varene alltid skaffast av privatpersonen sjølv, på sama måte som ein hadde gjort ved ein fest heime. Hensikta er å gje privatpersonar høve til å ha arrangement som eit private selskap/fest, der eige stove blir for lite og det er trong for eit større lokale.</p>
<p>Definisjon på ” slutta lag”</p>	<p>Slutta lag vert å forstå slik at det før skjenkinga startar, er danna ein slutta krets av bestemte personar som samlast for eit bestemt formål i eit bestemt lokale på skjenkestaden. Kretsen av personar må ikkje vera open for utanforståande. Det er ikkje tilstrekkeleg at man før skjenkinga startar, skriv seg på ei liste eller kjøper billetter, sjølv om tal gjester er avgrensa. Initiativet må vanlegvis koma frå andre enn skjenkestaden sjølv. Klubbar og liknande med avgrensa medlemskap vert ikkje i seg sjølv rekna som slutta lag og heller ikkje vanlege medlemsmøte i foreiningar.</p> <p>Eksempel: Fest, der invitasjon skjer gjennom sosiale media eller liknande, og der festdeltakarar kjem til etter kvart, vert ikkje definert som slutta lag etter lova.</p>
<p>Melding frå publikum om brot</p>	<p>Dersom det kjem inn melding til kommunen om mogeleg brot på sals- og skjenkeløyve frå publikum, skal denne meldinga vidareformidlast til dei som utfører kontrollen for kommunen. Kontrolløren skal ta dette opp med løyvehavar så snart som råd.</p>

VEDLEGG 2.

Forskrift om omsetning av alkoholholdig drikk mv. (alkoholforskriften)

Kapittel 10. Inndragning av salgs- og skjenkebevillinger (§§ 10-1 - 10-7)

§ 10-1.

Bestemmelsene om prikktildeling og inndragning i § 10-2 til § 10-6 gjelder der kontroll gjennomført i henhold til kapittel 9 i denne forskriften eller rapport fra andre myndigheter, avdekker at innehaver av kommunal salgs- eller skjenkebevilling ikke har oppfylt sine plikter etter alkoholloven, bestemmelser gitt i medhold av alkoholloven, bestemmelser i lov eller i medhold av lov som har sammenheng med alkohollovens formål, eller plikter som følger av vilkår i bevillingsvedtaket.

§ 10-2.

Ved overtredelser som nevnt i § 10-3 skal kommunen tildele bevillingshaver et bestemt antall prikker. Likeartede brudd avdekket ved samme kontroll skal anses som ett enkelt brudd.

Dersom bevillingshaver i løpet av en periode på to år er tildelt til sammen 12 prikker, skal kommunestyret inndra bevillingen for et tidsrom på én uke. Dersom det i løpet av toårsperioden blir tildelt flere enn 12 prikker skal kommunestyret øke lengden på inndragningen tilsvarende.

Ved beregning av toårsperioden skal overtredelsestidspunktene legges til grunn.

Toårsperioden gjelder uavhengig av om bevillingen er fornyet i løpet av perioden, jf. alkoholloven § 1-6. Ved overdragelse begynner ny periode på overdragelsestidspunktet, jf. alkoholloven § 1-10 første ledd.

§ 10-3.

Følgende overtredelser fører til tildeling av åtte prikker:

- salg, utlevering eller skjenking til person som er under 18 år, jf. alkoholloven § 1-5 annet ledd
- brudd på bistandsplikten, jf. § 4-1 annet ledd i denne forskriften
- brudd på kravet om forsvarlig drift, jf. alkoholloven § 3-9 og § 4-7
- hindring av kommunal kontroll, jf. alkoholloven § 1-9.

Følgende overtredelser fører til tildeling av fire prikker:

- salg og utlevering til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 3-1 i denne forskriften, skjenking til person som er eller må antas å bli åpenbart påvirket av rusmidler, jf. § 4-2 første ledd i denne forskriften
- brudd på salgs-, utleverings- og skjenketidsbestemmelsene, jf. alkoholloven § 3-7 og § 4-4
- skjenking av alkoholholdig drikk gruppe 3 til person på 18 eller 19 år, jf. alkoholloven § 1-5 første ledd
- brudd på alderskravet til den som selger, utleverer eller skjenker alkoholholdig drikk, jf. alkoholloven § 1-5 tredje ledd.

Følgende overtredelser fører til tildeling av to prikker:

- det gis adgang til lokalet til person som er åpenbart påvirket av rusmidler, eller
- bevillingshaver sørger ikke for at person som er åpenbart påvirket av rusmidler forlater stedet, jf. § 4-1 i denne forskriften
- mangler ved bevillingshavers internkontroll, jf. alkoholloven § 1-9 siste ledd, jf. kapittel 8 i denne forskriften
- manglende levering av omsetningsoppgave innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften
- manglende betaling av bevillingsgebyr innen kommunens frist, jf. kapittel 6 i denne forskriften
- brudd på krav om styrer og stedfortreder, jf. alkoholloven § 1-7c
- gjentatt narkotikaomsetning på skjenkestedet, jf. alkoholloven § 1-8 annet ledd
- gjentatt diskriminering, jf. alkoholloven § 1-8 annet ledd.

Følgende overtredelser fører til tildeling av én prikk:

- brudd på kravet om alkoholfrie alternativer, jf. § 4-6 i denne forskriften
- brudd på regler om skjenkemengde, jf. § 4-5 i denne forskriften
- konsum av medbrakt alkoholholdig drikk, jf. § 4-4 i denne forskriften
- gjester medtar alkohol ut av lokalet, jf. § 4-4 i denne forskriften
- brudd på krav om plassering av alkoholholdig drikk på salgssted, jf. § 3-3 i denne forskriften
- brudd på vilkår i bevillingsvedtaket, jf. alkoholloven § 3-2 og § 4-3
- brudd på reklameforbudet, jf. alkoholloven § 9-2, jf. kapittel 14 i denne forskriften
- andre overtredelser som omfattes av alkoholloven § 1-8 første ledd, jf. blant annet alkoholloven § 3-1 sjette ledd, § 4-1 annet ledd, § 8-6, § 8-6a, § 8-12 og § 8-13.

§ 10-4.

Dersom det foreligger helt spesielle og svært formildende omstendigheter, kan kommunen tildele færre prikker for en overtredelse enn det som følger av § 10-3.

Dersom det foreligger svært skjerpene omstendigheter, kan kommunen tildele flere prikker for en overtredelse enn det som følger av § 10-3. Kommunestyret kan ved svært skjerpene omstendigheter også øke lengden på inndragningen utover det som følger av § 10-2, i de alvorligste tilfellene for resten av bevillingsperioden.

Dersom omstendigheter som nevnt i første og annet ledd vektlegges, skal dette begrunnes særskilt i vedtaket

§ 10-5.

Der det foreligger grunnlag for prikktildeling, skal kommunen sende ut forhåndsvarsel om tildeling av prikker, jf. forvaltningsloven § 16.

Kommunestyret fatter enkeltvedtak om tildeling av prikker. Bevillingshaver skal i forbindelse med vedtaket orienteres om mulige konsekvenser ved ytterligere prikktildelinger.

Vedtaket etter annet ledd kan påklages etter forvaltningslovens regler. Der klageretten ikke benyttes, kan tildelingen av prikker likevel påklages i forbindelse med klage på senere vedtak om inndragning hvor tildelingen av prikker inngår som grunnlag.

§ 10-6.

Dersom tildeling av prikker danner grunnlag for inndragning, skal kommunen sende ut forhåndsvarsel om inndragning av bevillingen, jf. forvaltningsloven § 16.

Kommunestyret fatter enkeltvedtak om inndragning av bevilling på grunnlag av tildeling av prikker.

Kommunen bør iverksette vedtak om inndragning innen fire uker etter vedtakelsesdato.

§ 10-7.

En bevilling kan inndras dersom den ikke er benyttet i løpet av det siste året.

Bevillingen kan likevel ikke inndras dersom årsaken til manglende bruk av bevillingen er en hindring utenfor bevillingshavers kontroll og som han ikke med rimelighet kunne unngå eller overvinne følgene av. Dette gjelder bare i den utstrekning det kan antas at driften kan gjenopptas innen rimelig tid.